

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 126/2019-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. marca 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 32 Nt 3/2009 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 32 Nt 3/2009 porušené boli.

2. [REDACTED] priznáva finančné zadostučinenie v sume 2 500 € (slovom dvetisícpäťsto eur), ktoré je mu Okresný súd Žilina p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Stav konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 126/2019-8 z 12. novembra 2019 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 32 Nt 3/2009 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

II.

Vymedzenie postupu okresného súdu v napadnutom konaní a sťažnostná argumentácia

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol opatrením okresného súdu z 26. januára 2010 ustanovený ako obhajca odsúdenému [REDAKOVANÉ] (ďalej len „odsúdený“). Okresný súd uznesením z 21. februára 2011 podľa § 399 ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) návrh odsúdeného na povolenie obnovy konania v jeho trestnej veci pre trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1, ods. 2 písm. b) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) vo forme spolupáchateľstva podľa § 9 ods. 2 Trestného zákona a trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 213 ods. 1

Trestného zákona zamietol. Proti tomuto uzneseniu okresného súdu podal odsúdený sťažnosť, ktorú Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením zo 4. mája 2011 zamietol.

3. Sťažovateľ podal okresnému súdu 9. februára 2012 vyúčtovanie odmeny a hotových výdavkov spojených s obhajobou odsúdeného. Okresný súd vo veci trov právneho zastúpenia doteraz nerozhodol. Dňa 26. októbra 2012 okresný súd vyzval sťažovateľa, aby zaslal potvrdenie Ústavu na výkon väzby a Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Leopoldov, že bol 15. februára 2010 za odsúdeným na porade. Na uvedenú výzvu sťažovateľ reagoval podaním zo 16. novembra 2012, v ktorom uviedol, že *„nimi požadované potvrdenie v tom čase nebolo potrebné. To čo žiadajú je v rozpore s čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.“*. Sťažovateľ podaním z 22. decembra 2012 urgoval okresný súd, aby rozhodol vo veci odmeny za obhajobu odsúdeného. Okresný súd na toto podanie *„nereagoval a nerozhodol“*.

4. Sťažovateľ uvádza, že súd má podľa § 553 ods. 3 Trestného poriadku povinnosť rozhodnúť o návrhu na odmenu a náhradu hotových výdavkov obhajcu do 30 dní od jeho podania. Priznanú odmenu a náhradu hotových výdavkov súd vyplatí najneskôr do 90 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia. Okresný súd nerozhodol ani *„za viac ako šesť rokov, čo považujem za značné prieťahy v konaní“*, čím došlo k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5. Postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo podľa sťažovateľa porušené aj jeho základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Sťažovateľ uplatnil trovy právneho zastúpenia v sume 1 348,35 € a v tejto veci nebolo dosiaľ rozhodnuté. Uvedená skutočnosť mu spôsobuje ujmu na majetku, keďže predmetnou sumou nemôže disponovať, *„odvody do poisťovní, dane musím financovať z vlastných finančných prostriedkov... Z dôvodu toho, že som z predmetnej sumy (1348,35 €) nemohol urobiť odvod do Sociálnej poisťovne Bratislava a to do dôchodkového fondu, preto mám o to nižší starobný dôchodok.“*

... nemôžem za ne načas uhradiť výplatu mojej asistentke, zakúpiť si potrebné veci k podnikaniu a iné.

Uvedený postup okresného súdu považujem za zbytočné prietahy v konaní a šikanovanie mojej osoby, čo mi spôsobuje stres a nepriaznivý vplyv na môj zdravotný stav, ako je hypertenzia (vysoký krvný tlak), zápal žalúdka, zhoršenie stredne ťažkej astmy a iné.

Z uvedeného stručného prehľadu je zrejmé, že konanie o mojom vyúčtovaní, ktorého, lehota začala plynúť dňom 10. 02. 2012, t. j. deň po podaní predmetného vyúčtovania na Okresný súd Žilina, nie je do dnešného dňa o ňom právoplatne rozhodnuté...“.

6. Podľa sťažovateľa ústavný súd má právomoc rozhodnúť o jeho ústavnej sťažnosti, a to aj napriek tomu, že nepodal sťažnosť na prietahy v konaní podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V tejto otázke ďalej uvádza:

„Sťažnosť na predsedu okresného súdu pre prietahy v konaní som nepodal, pretože o nich vedel, ale aj pretože to nie je potrebné, čo potvrdil Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku: Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike... Taktiež poukazujem na... rozsudok: Komanický proti Slovenskej republike - prietahy a nepodanie sťažnosti predsedovi súdu... Uvedené judikáty Európskeho súdu pre ľudské práva Ústavný súd Slovenskej republiky rešpektuje, čo potvrdzuje jeho rozhodovacia prax, t. j. jeho Nálezy: II. ÚS 178/2015-26, I. ÚS 361/2015-31 a iné. To znamená, že v uvedených konaniach som ja zastupoval mojich klientov a sťažnosť na predsedu okresného súdu nepotrebovali. Pokiaľ by Ústavný súd Slovenskej republiky v tomto mojom prípade potreboval sťažnosť na predsedu okresného súdu bolo by to diskriminačné a v rozpore s čl. 14 Dohovoru...“

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa... na prerokovanie a rozhodnutie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené postupom Okresného súdu Žilina v konaní o odmene

hotových výdavkov spojených s obhajobou [REDAKOVANÉ] vedenom pod sp. zn. 32 Nt/3/2009.

2. Základné právo sťažovateľa... vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené postupom Okresného súdu Žilina v konaní o odmene hotových výdavkov spojených s obhajobou [REDAKOVANÉ] vedenom pod sp. zn. 32 Nt/3/2009.

3. Okresnému súdu Žilina v konaní o odmene hotových výdavkov spojených s obhajobou [REDAKOVANÉ] vedenom pod sp. zn. 32 Nt/3/2009 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

4. Sťažovateľovi... priznáva finančné zadostučinenie vo výške 6 000,- €... ktoré je Okresný súd Žilina povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

8. Návrh na priznanie primeraného finančného zadostučinenia sťažovateľ odôvodňuje pretrvávajúcimi neodôvodnenými prietahmi v napadnutom konaní a nerozhodnutím okresného súdu ani po viac ako siedmich rokoch. Primerané finančné zadostučinenie požaduje aj vzhľadom na to, že nemôže disponovať peniazmi predstavujúcimi trovy právneho zastúpenia, nemôže nimi uhrádzať príslušné odvody, faktúry v rámci podnikania. Na jeho strane „pretrváva stav právnej neistoty, beznádeje a bezmocnosti“, ktorý má nepriaznivý vplyv na jeho zdravotný stav tak, ako to špecifikoval v ústavnej sťažnosti.

III.

Vyjadrenia odporcu a replika sťažovateľa

9. Na výzvu ústavného súdu sa k prijatej ústavnej sťažnosti vyjadrili predseda okresného súdu, zákonný sudca a vyššia súdna úradníčka. Predseda okresného súdu v prípise sp. zn. 1 SprS 485/2019 z 20. decembra 2019 poukázal na stanoviská zákonného sudcu a vyššej súdnej úradníčky a k veci samej neuviedol žiadnu vlastnú argumentáciu.

10. Zákonný sudca sa k ústavnej sťažnosti vyjadril v prípise z 20. decembra 2019, v ktorom uviedol prehľad napadnutého konania. Uviedol, že návrh na obnovu konania bol doručený okresnému súdu 11. marca 2009, po dvoch zákonných sudcoch mu bol tento spis pridelený 6. decembra 2010. Vo veci samej rozhodol na verejnom zasadnutí 21. februára 2011 uznesením, ktorým návrh na povolenie obnovy konania zamietol. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 4. mája 2011. Súdny spis so sťažnosťou sťažovateľa bol predložený krajskému súdu 12. apríla 2011. Krajský súd sťažnosť zamietol uznesením zo 4. mája 2011. Dňa 7. septembra 2011 bolo vo veci podané dovolanie s tým, že 7. októbra 2011 bol spis odoslaný dovolaciemu súdu.

11. Obhajca sťažovateľa si vyúčtoval odmenu a náhradu hotových výdavkov podaním z 9. februára 2012. Odmena a náhrada hotových výdavkov bola obhajcovi priznaná uznesením z 26. októbra 2012. Tieto úkony vykonal vyšší súdny úradník na základe poverenia zákonného sudcu. Súdny spis mu bol opätovne predložený až 19. decembra 2019 s tým, že tento spis *„predkladám VSÚ (ktorý je na tieto úkony poverený), aby (ak je treba), opätovne rozhodol o odmene a náhrade hotových výdavkov, prípadne vec predložil nadriadenému súdu alebo urobil iné úkony.*

Vo vzťahu ku mne, ako zákonnému sudcovi, považujem sťažnosť za nedôvodnú, pretože som vo veci nič nezanedbal. Riadne, včas a zákonne som vo veci rozhodol - čo konštatoval nielen KS ZA ale aj NS SR.

Na záver dávam do pozornosti, že vzhľadom na fluktuáciu VSÚ na trestnom oddelení a tzv. prerozdeľovanie spisov, bude asi potrebné vykonať revíziu spisov a obdobných prípadov, aby sa predišlo ústavným sťažnostiam v budúcnosti.“

12. Vyššia súdna úradníčka vo svojom prípise uviedla:

„Dňa 20. 12. 2019 mi bol predložený spis ako zastupujúcej vyššej súdnej úradníčke, a to s pokynom zákonného sudcu zo dňa 20. 12. 2019, kde vyššej súdnej úradníčke uložil, že má vo veci opätovne rozhodnúť o odmene a náhrade hotových výdavkov.

V tejto súvislosti uvádzam, že vo veci návrhu obhajcu na priznanie odmeny a náhrad v predmetnej trestnej veci som rozhodla uznesením zo dňa 20. 12. 2019, sp. zn. 32 Nt/3/2009 a spis predložila asistentke senátu na ďalší postup.“

13. Sťažovateľ vo svojom stanovisku zo 14. januára 2020 k vyjadreniam okresného súdu uviedol, že vyúčtovanie z 8. februára 2012 doručil okresnému súdu 9. februára 2012 a celkovú sumu obhajoby vyčíslil vo výške 1 348,35 €. Uznesením okresného súdu z 26. októbra 2012 mu boli priznané trovy právneho zastúpenia v sume 411,35 €, *«čo je iné konanie (3 T/102/2006) a iné vyúčtovanie, t. j.: „Vyúčtovanie odmeny a hotových výdavkov spojených s obhajobou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]“ zo dňa 16. 04. 2012... a tam boli uvedené celkové trovy právneho zastúpenia 465,77 € a toto vyúčtovanie bolo k sp. zn. 3 T/102/2006.*

... Z čl. II. bodu 1. písm. a/ tohto podania vyplýva, že Uznesením zo dňa 26. 10. 2012, sp. zn.: 32 Nt/3/2009-155... je nesprávna spisová značka, pretože tam má byť správne uvedená sp. zn. 3 T/102/2006.». Sťažovateľ ďalej uvádza, že ak okresný súd rozhodol 26. októbra 2012, nie je mu zrejmé, prečo ho následne výzvou z 26. októbra 2012 vyzval, aby predložil doklad o návšteve klienta v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby Leopoldov. Na túto výzvu reagoval podaním zo 16. novembra 2012 a od tej doby okresný súd nekonal.

14. Uznesením z 20. decembra 2019 okresný súd priznal sťažovateľovi odmenu v sume 845,38 €, pričom celkovo uplatnil sumu 1 348,35 €. Sťažovateľ proti tomuto uzneseniu podal ústavnú sťažnosť a domnieva sa, že okresný súd ho nezákonne poškodil *„ako revanš za podanie ústavnej sťažnosti“*. Sťažovateľ tiež poukazuje na to, že bez podania ústavnej sťažnosti by v tejto veci okresný súd doteraz nerozhodol. Z tohto pohľadu neobstojí tvrdenie, že ústavná sťažnosť je nedôvodná.

15. Sťažovateľ tiež poukazuje na to, že okresný súd v inej trestnej veci – v reakcii na sťažnosť na prietahy v konaní – v prípise sp. zn. 1 SprS 322/2014 z 29. septembra 2014 *„priznal, že v mojej trestnej veci došlo k strate vyúčtovania následne k strate dvoch urgencií, preto ma súd požiadal aby som mu zaslal overenú kópiu vyúčtovania trov právneho zastúpenia aj s prílohami, aby o nich následne mohli rozhodnúť.“*

16. Ústavný súd so súhlasom oboch účastníkov podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v tejto veci od ústneho pojednávania, keďže od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Právomoc ústavného súdu

17. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

18. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

19. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

20. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

21. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

22. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

V.

Posúdenie vecí ústavným súdom

V.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

V.1.1 Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

23. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

24. Článok 6 ods. 1 dohovoru možno aplikovať aj na rozhodovanie o trovách konania za predpokladu, že predmetom konania bolo rozhodovanie o občianskych právach a záväzkoch alebo o oprávnenosti trestného obvinenia (porovnaj rozsudky ESLP vo veciach *Robins proti Spojenému kráľovstvu* z 23. 9. 1997, *Beer proti Rakúsku* zo 6. 2. 2001, porovnaj tiež KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 604.). Európsky súd pre ľudské práva tiež špecificky uviedol, že čl. 6 dohovoru sa vzťahuje aj na konanie o povolení podať opravný prostriedok (rozsudok vo veci *Monnell a Morris proti Spojenému kráľovstvu* z 2. 3. 1987, odsek 54). Rovnako tak uviedol, že čl. 6 dohovoru nenúti členské štáty zriadiť odvolacie alebo kasačné sudy, na druhej strane štát, ktorý takéto sudy vytvorí, je povinný zabezpečiť, aby osoby, ktoré podliehajú tejto právnej úprave, užívali pred súdmi základné záruky obsiahnuté v čl. 6 dohovoru (rozsudok vo veci *Delcourt proti Belgicku*

zo 17. 1. 1970, odsek 25). Európsky súd pre ľudské práva tiež uviedol, že aj rozhodovanie kasačného súdu sa týka rozhodovania o oprávnenosti trestného obvinenia napriek tomu, že kasačný súd môže len potvrdiť alebo zrušiť rozhodnutie súdu prvého stupňa alebo odvolacieho súdu. Rozhodnutie kasačného súdu totiž môže viesť k tomu, že dotknutá osoba aspoň dočasne stratí status odsúdenej osoby, prípadne aj výhodu oslobodzujúceho rozsudku (porovnaj rozsudok vo veci Delcourt proti Belgicku, odsek 25). Z uvedeného nepochybne vyplýva, že čl. 6 dohovoru možno aplikovať aj na konania o návrhu na obnovu konania podľa Trestného poriadku. Obdobne aj ústavný súd uviedol, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (m. m. IV. ÚS 604/2018). Aj na konanie o trovách konania sa takto vzťahujú garancie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. z čl. 48 ods. 2 ústavy, t. j. povinnosť súdu rozhodnúť o trovách konania v primeranej lehote, resp. bez zbytočných prieťahov.

25. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

26. Účel základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v trestnom konaní pred súdom možno definovať primárne aj ako potrebu, aby stav právnej neistoty osoby obžalovanej z trestného činu, o vine ktorej má rozhodnúť súd, bol odstránený právoplatným súdnym rozhodnutím bez zbytočných prieťahov, resp. v primeranej lehote (I. ÚS 444/2014). Súčasťou tohto základného práva je aj rozhodnutie súdu bez zbytočných prieťahov, resp. v primeranej lehote aj o ďalších súvisiacich otázkach, t. j. aj o odmene obhajcu za poskytnuté právne služby.

27. Ústavný súd vo svojej judikatúre (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09) už uviedol, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovatelia na neho obrátili s návrhom, aby o ich veci rozhodol.

28. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

V.1.2 K ústavnej sťažnosti sťažovateľa

29. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o trovách konania – o odmene obhajcu za poskytnuté právne služby obžalovanému v trestnom konaní (v konaní o návrhu na obnovu konania) – tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. V prerokúvanej veci nie je prítomný prvok skutkovej alebo právnej zložitosti veci.

30. Správanie sťažovateľa ako obhajcu, o ktorého odmene rozhodoval okresný súd v napadnutom konaní, je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd po zhodnotení tohto kritéria dospel k záveru, že správanie sťažovateľa nemalo vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania.

31. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd konštatuje, že z ústavnej s'ťažnosti, ďalších podaní (vyjadrení okresného súdu a repliky s'ťažovateľa), ako aj zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 32 Nt 3/2009 vyplýva, že s'ťažovateľ doručil 9. februára 2012 okresnému súdu návrh na priznanie trov právneho zastúpenia. Okresný súd vyzval 26. októbra 2012 s'ťažovateľa, aby mu doručil potvrdenie o návšteve odsúdeného v Ústave na výkon väzby a Ústave na výkon trestu odňatia slobody Leopoldov. S'ťažovateľ na túto výzvu reagoval podaním zo 16. novembra 2012. O trovách právneho zastúpenia rozhodol okresný súd napokon až po podaní ústavnej s'ťažnosti uznesením z 20. decembra 2019, t. j. takmer po ôsmich rokoch, s tým, že predmetné uznesenie nie je právoplatné, keďže s'ťažovateľ podal proti nemu s'ťažnosť. Z uvedeného je nepochybné, že okresný súd nerozhodol v lehote 30 dní od podania návrhu podľa § 553 ods. 3 Trestného poriadku. Túto lehotu výrazne prekročil, právoplatne o trovách konania rozhodol po uplynutí takmer ôsmich rokov od podania návrhu. Prekročenie zákonnej lehoty na rozhodnutie o trovách konania v takom výraznom rozsahu nie je ústavne akceptovateľné. Ústavný súd v skutkovo a právne podobnej veci považoval za relevantné, že v prerokúvanom prípade ide o odmenu s'ťažovateľa za vykonanú službu. Prostredníctvom činnosti s'ťažovateľa štát realizuje právo na právnu pomoc, resp. právo na obhajobu – a to aj v prípadoch povinnej obhajoby (§ 37 Trestného poriadku). Podanie návrhu na priznanie trov právneho zastúpenia možno vnímať ako vystavenie faktúry s lehotou splatnosti. Je oprávnením štátu prostredníctvom okresného súdu skontrolovať správnosť vyúčtovania, rovnako je ale povinnosťou štátu v primeranej lehote rozhodnúť o priznaní trov právneho zastúpenia. Nerozhodnutie o trovách právneho zastúpenia výrazne po lehote ustanovenej zákonom vytvára stav, keď s'ťažovateľ poskytne službu vopred a ide o službu, na ktorej poskytnutí má sám štát záujem, s tým, že štát jednostranne vnúti poskytovateľovi služby (advokátovi) zjavne neprimeranú lehotu splatnosti za poskytnuté služby, ktorá je navyše v rozpore so zákonom. Efektívne ide o jednostranne vynútené poskytnutie úveru štátu súkromnoprávnym subjektom (m. m. I. ÚS 279/2019). Vo veci sp. zn. I. ÚS 279/2019 okresný súd rozhodol o trovách právneho zastúpenia po uplynutí vyše jedného roka a v aktuálne prerokúvanom prípade ide o približne osemnásobne dlhší čas.

32. Nad rámec veci ústavný súd poukazuje na to, že v súdnom spise sp. zn. 32 Nt 3/2009 je založené uznesenie so sp. zn. 32 Nt 3/2009 z 26. októbra 2012, ktorým okresný súd priznal sťažovateľovi odmenu a náhradu hotových výdavkov v sume 411,35 € za obhajobu odsúdeného. Z odôvodnenia uznesenia okresného súdu z 26. októbra 2012, ako aj z odôvodnenia uznesenia okresného súdu z 20. decembra 2019 vyplýva, že uznesením z 26. októbra 2012 okresný súd zjavne rozhodol v inej trestnej veci, a nie v trestnej veci sp. zn. 32 Nt 3/2009. Rozpor v tvrdeniach účastníkov konania v otázke, či v aktuálne prerokúvanej veci okresný súd rozhodol o trovách právneho zastúpenia uznesením z 26. októbra 2012, takto ústavný súd vyhodnotil v prospech sťažovateľa a osvojil si jeho skutkové tvrdenie.

33. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní – pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľa na priznanie trov právneho zastúpenia – porušil jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu

34. Sťažovateľ namieta porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu v kontexte s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľ argumentuje, že okresný súd tým, že nerozhodol o jeho návrhu na priznanie trov právneho zastúpenia v zákonom stanovenej lehote, porušil aj jeho vlastnícke právo tým, že mu maril možnosť nadobudnúť majetok – peniaze (odmenu za vykonanú právnu službu) a realizovať súvisiace platby – odvody, odmenu asistentke a pod.

35. Pri skúmaní opodstatnenosti námietok sťažovateľa v tejto časti ústavný súd považoval za relevantné, že v prípade sťažovateľa nedošlo k úplnému zmareniu nadobudnutia vlastníctva k peniazom predstavujúcim odmenu za právne zastupovanie,

ale len k značnému oddialeniu nadobudnutia tejto peňažnej sumy. Ústavný súd prihliadol aj na to, že sťažovateľ má prípadne možnosť uplatniť si náhradu škody, ktorá mu vznikla v dôsledku oneskoreného vyplatenia predmetnej peňažnej sumy. Zároveň ústavný súd tiež zohľadnil, že vyslovenie porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia predstavuje kompenzáciu ujmy, ktorá sťažovateľovi postupom okresného súdu v napadnutom konaní vznikla.

VI.

Záver

36. Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (bod V tohto odôvodnenia) dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti tohto nálezu). Rovnako tak ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní nedošlo k porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu. V tomto rozsahu preto ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu).

37. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

38. Ústavný súd nevyhovel návrhu sťažovateľa, aby v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu). Ústavný súd vychádzal zo zistenia, že v napadnutom konaní – vo veci rozhodovania o trovách právneho zastúpenia – okresný súd rozhodol uznesením z 20. decembra 2019 a sťažovateľ podal proti tomuto uzneseniu sťažnosť, o ktorej bude povinný rozhodnúť krajský súd. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru,

že uloženie príkazu konať bez zbytočných prietáhov okresnému súdu v napadnutom konaní by v uvedenej situácii bolo bezpredmetné.

39. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

40. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

41. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

42. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáhal priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 6 000 € z dôvodu, že došlo okrem iného k bezdôvodnému zadržaniu jeho príjmu, k nemožnosti uskutočniť súvisiace platby a tiež k zhoršeniu jeho zdravotného stavu.

43. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na to, že v čase meritórneho rozhodovania okresný súd vo veci trov právneho zastúpenia sťažovateľa rozhodol, čím došlo k zásadnému napraveniu stavu namietaného sťažovateľom v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd prihliadol aj na celkovú dĺžku rozhodovania o trovách právneho zastúpenia. Na uvedenom základe ústavný súd rozhodol, že sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 2 500 €, ktoré je mu okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 2

výrokovej časti tohto nálezu). Návrhu na priznanie primeraného zadosťučinenia nad sumu 2 500 € ústavný súd nevyhovел (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu).

44. V zmysle § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde tento nález nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov tohto konania pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2020

Miroslav DURIŠ
predseda senátu